

Τ Μ Η Μ Α Α΄.

Περὶ τῆς ἀρχαιοτέρας ἱστορίας τῆς πραγματείας παρὰ τοῖς ἀνατολικοῖς μέχρι τῆς πτώσεως τῆς Ῥωμαϊκῆ βασιλείας κατὰ τὴν πέμπτην ἑκατονταετηρίδα τῆς Ἐυσάρκεο οικονομίας.

1.

Ἡ ἱστορία τῆς πραγματείας μᾶς παριστάνει πρὸ ὀφθαλμῶν διάφορα ἀξιόλογα περὶ τὴν πραγματείαν συμβάντα εἰς διάφορα ἔθνη καθ' ὅλας τὰς ἑκατονταετηρίδας.

2.

Αὕτη ἡ ἱστορία χρησιμεύει εἰς τὴν πειρὰν μᾶς, μᾶς διδάσκει νὰ συγκρίνωμεν, καὶ νὰ παραβάλλωμεν τὰς μεταξὺ διαφόρων βασιλείων σχέσεις, καὶ νὰ ἀποβάλλωμεν, ὅταν φθάσῃ καλῆτεροι καιροὶ, ὅσα ἐμπόδια βλάπτουσιν τὴν καλὴν πρόοδον τῆς πραγματείας. Αὕτη ἡ ἱστορία δείχνει τὴν κατὰ καιρὸς τῆς πραγματείας αὐξήσιν καὶ πτώσιν, ἐξηγῶσα καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν, καὶ μένει ἔπειτα ἡ βᾶσις τῆς γνώσεως, καὶ τῆς πολιτικῆς τῆς πραγματείας.

3.

Ἡ ἱστορία τῆς πραγματείας διαιρεῖται εἰς τρία αξιοσημείωτα τμήματα, τῶν ὁποίων τὸ μὲν πρῶτον περιέχει τὰς ἀρχὰς τῆς πραγματείας εἰς τὴν παλαιότητα καὶ τῶν ἀνατολικῶν ἐθνῶν, καὶ κατανατᾶ ἕως τῆς πτώσεως τῆς Ῥωμαϊκῆς βασιλείας. Τὸ δεύτερον ἀρχίζει ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀξιολόγου ἐποχῆς, καὶ φθάνει ἕως τῆς ἐξιοθαυμάσεως εὐρέσεως τῶν ἀνατολικῶν, καὶ δυτικῶν Ἰνδιῶν. Τὸ τρίτον ἀρχίζει ἀπ' ἐδῶ, καὶ τελειώνει μὲ τὴν διήγησιν τῶν νεωτέρων ἀξιολογωτάτων συμβεβηκότων.

4.

Αἱ χρεῖαι τῆς ἀνθρώπου ἐγέννησαν τὴν πραγματείαν, καὶ ἡ πολυτέλεια τὴν ἠΰξησεν. Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι ἐδόθησαν εἰς τὴν Γεωργικὴν, εἰς τὴν Ποιμενικὴν, εἰς τὴν Χαλκουργίαν, καὶ Σιδηρουργίαν. Ὅθεν ὁ Κάϊν ἔδωκεν εἰς τὸν Ἀβελ σιτάρι, καὶ φυτὰ τῆς γῆς πρὸς τροφήν τε, ὁ δὲ Ἀβελ ἀντήμειψε τὴν δωρεὰν ταύτην μὲ πρόβατα τῆς ποιμνίης τε· καὶ οἱ δύο ἐχρειάσθησαν ὅπλα πρὸς υπεράσπισίν των, ἐργαλεία πρὸς γεωργίαν τῶν χωραφίων των, καὶ πρὸς οἰκοδομὴν τῶν οἰκων των, τὰ ὅποια, κάμνοντες συναλλαγὴν μὲ ἄλλα διάφορα προϊόντα τῆς γῆς των, ἐξηγόρασαν παρὰ τῆς Τεβαλκάϊν (α). Ἄρα ἡ συ-

(α) Τεβαλκάϊν ἦν τῆς Λάμεχ, εὐρετῆς τῆς Σιδηρουργίας, καὶ Χαλκουργίας.

ναλλαγὴ ἤρχισεν εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρχῆς ἡ
ἀνθρωπίνης γένεσις.

5.

Βλέποντες οἱ ἄνθρωποι κατὰ πρώτην φοράν διά-
φορα ἐλαφρὰ σώματα, ὡς ἂν ξύλα, καὶ λοιπὰ νὰ
πλέωσιν ἐπάνω τῆς ἐπιφανείας τῆς ὕδατος χωρὶς νὰ
βυθίζονται, ἔλαβον τὴν ιδέαν τῆς νὰ διαπερῶσι τὰς
ποταμὸς, καὶ τὰς θαλάσσας ἐπάνω κοιλωμένων δέν-
δρων, ἢ πλωτῶν. Τοιαῦτα πλοῖα μεταχειρίζονται
μέχρι τῆς σήμερον τὰ ἀκόμη ἄγρια ἔθνη τῆς Ἀμε-
ρικῆς, καὶ ὀνομάζονται συνήθως Κανόες, κατὰ τὸ
περιηγητικὸν βιβλίον τῆς Σ. Φορσέρ (S. Forster).
Ἀφ' οὗ ἔκαμαν πολλὰς δοκιμὰς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἔφθα-
σαν νὰ γνωρίσωσι καλῆτερα τὴν θάλασσαν, ἔμα-
θον νὰ διακρίνωσι, καὶ τὰς διαφόρους ἐνεργείας τῶν
ἀνέμων, καὶ νὰ μεταχειρίζονται τὰ πάντα πρὸς τα-
χυτέραν κίνησιν τῶν πλοίωντων *). Ἀπὸ τῶν γε-
ρανῶν καὶ τῶν μελισσῶν, τὰ ὅποια πτηνὰ φορτόνον-
ται μικρὰς πέτρας διὰ νὰ κρατηθῶσιν εἰς τὸν ἀνε-
μον, ἔλαβον μάθημα οἱ ἄνθρωποι, καὶ βαρύνουσι τὴν
σήμερον τὰ καράβια μὲ ἔρμα (σαβῆρα). Πιθανότα-
τα ἐμποροῦμεν νὰ ἀποδώσωμεν τὴν εὑρέσιν τῶν

*) Ast ubi paullatim praecipua audacia crevit,
Cordaque languentem dedidicere metum:
Jam vagus exultat pelago, caelumque secutus
Aegeas hiemes Joniumque domat.

Claudianus.

λωπίων εἰς τὴν ἕραν, καὶ εἰς τὰ πτερὰ τῶν ἰχθύων· αὐτὰ δὲ τὰ κωπία ἐφευρέθησαν, ὡς ὄργανα διοικῶντα πᾶσαν κίνησιν τῆς πλοῖς κατὰ τὴν ἀρέσκειαν τῆς ἀνθρώπου. Καὶ αὐτὸς ὁ Ναύτιλος, ὅστις ὡς ἂν σόλος φαίνεται εἰς τὴν Ἰνδικὴν θάλασσαν, παρομοιάζει τόσον καλὰ μὲ τὸ πλοιάριον ἐκεῖνο, τὸ παρὰ τοῖς Ἰταλοῖς ὀνομαζόμενον Γόνδολα (α), ἐντάμα μὲ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα σκευή, ὥστε πᾶς ἀρχιτέκτων τῶν ναυτικῶν γνωρίζει εἰς αὐτὸν τὸν Ναύτιλον παρευθὺς τὸ ἀρχέτυπόν τε.

6.

Εἶναι πιθανὸν, ὅτι ἡ φιλοπονία κατεπατεῖτο πολλὰς χρόνους ἀπὸ τὴν ἀργίαν, ἕως οὗ ἐφάνη ὁ Ἡρακλῆς, καὶ ἐξωστράκισεν ὅλως τὰς λησὰς, οἵτινες ἐνεφώλευον εἰς διάφορα μέρη τῆς οἰκωμένης, καὶ ἔφερε τὴν ἀσφάλειαν εἰς τὰ ὑπάρχοντα τῶν κατοίκων αὐτῶν· Ὁ Μίνως ὁ βασιλεὺς τῆς Κρήτης ἔκαμιν ἐπομένως τὸ ὅμοιον διὰ θαλάσσης· οἱ σόλοι τε ἠλευθέρωσαν ἐξ ὀλοκλήρου τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ἀπὸ τῶν πειρατῶν, καὶ διέσπειραν πανταχῶς γενικὸν φόβον, ὥστε κανεὶς δὲν ἐτόλμα πλέον νὰ ἐνοχλήσῃ τὸ ἐμπόριον.

(α) Γόνδολα μικρὸν τι πλοῖον ὀμαλόν, καὶ πολλὰ μακρὸν, τὸ ὁποῖον κατ' ἐξοχὴν εἶναι ἐν χρήσει εἰς τῆς Βενετίας τὰ νερά, καὶ πλέει μόνον μὲ τὰ κωπία.

7.

Οἱ Μῆδοι, πρὸς ἕς ἐπωλήθη ὁ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς ἀδελφότητος, εἶναι οἱ πρῶτοι, τῆς ὑπὸ τὴν ὀνομάζει ἡ Θεία Γραφή πραγματευτάς. Οὗτοι ἔφεραν ἀπὸ τῆς Γιλεὰδ παντὸς εἴδους ἀράματα, καὶ πολύτιμα φορτία εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπερ ἦτο μεγάλη ἔλλειψις αὐτῶν, καὶ ἐχρησίμευαν εἰς τῆς βαλαμόνοτας τὰ σώματα τῶν ἀποδαμμένων· μ' ὅλον τῆτο τὸ ἐμπόριον τῶν περιωρίζετο μόνον εἰς τὴν ξηράν.

8.

Οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ οἱ Φοίνικες φαίνονται πρὸ πάντων εἰς τὴν ἀρχαιότητα οἱ πλέον γνῶσοι ναῦται. Μ' ὅλον ὅτι ἡ Αἴγυπτος ἔχει ἐξαιρετὸν τοποθεσίαν, καὶ γῆν φυσικὰ καρποφόρον, μ' ὅλον τῆτο τὸ πνεῦμα τῶν κατοίκων τῆς δὲν ἦτο τόσον ἐλεύθερον, καὶ δραστήριον, ὡς τῶν Φοινίκων. Οἱ Αἰγύπτιοι ἀπέφευγαν τὴν συναναστροφὴν τῶν ξένων, καὶ δὲν ἄφιναν κανένα νὰ ἔλθῃ μέσα εἰς τὸν τόπον τῶν. Ὅταν ἐπραγματεύοντο ἀναμεταξύ τῶν, ἐσυμβιβάζοντο, μὲ τῆς Φοίνικας μὲν εἰς τὴν Μέμφιν, μὲ τῆς Ἑλλήνας δὲ εἰς τὴν Ναύκρατιν.

9.

Ψαμμίτυχος ὁ κύριος τῆς πόλεως ὀνόματι Σουβῶν εἰς τὴν κάτω Αἴγυπτον διὰ τῆς βοήθειας Ἑλληνικῶν στρατευμάτων ἀποκατεσάθη ἐκεῖ μονάρχης. Δι' αὐτὴν τὴν συνδρομὴν τῶν Ἑλλήνων ὠδήγησεν ὁ αὐτὸς τὰ πλοιάτων εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ τοῖς ἐσυγ-

χώρησε νὰ πραγματεύωνται ἐκεῖ ἐλευθέρως. Ἐκ-
 ταστε ἄρχισε νὰ ἐλαττῆται τὸ μῖσος τῶν Αἰγυπτίων
 πρὸς τὰς ξένους, καὶ αὐτοὶ νὰ γίνωνται μᾶλλον εὐ-
 προσήγοροι, καὶ μᾶλλον εὐδιάθετοι εἰς τὸ νὰ πραγ-
 ματεύωνται μὲ ξένους τόπους.

10.

Ὁ Νεχῶ ὁ υἱὸς τῆ Ψαμμιτύχου, καθὼς ὁ Ἡρό-
 δοτος διηγεῖται, ἤνωσε τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν μὲ
 τὴν μεσόγειον διὰ τινος κατασκευασῆ διώρυγος, καὶ
 ὁ Δαρεῖος ἐτελείωσεν αὐτὸ τὸ ἐπιχείρημα ἐβδομή-
 κοντα χρόνια μετέπειτα. Εἰς τὸν καιρὸν τότε τῆ
 Δαρεῖου εὐρέθησαν διὰ προσαγωγῆς τὰ μεσημβρινὰ,
 καὶ δυτικὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς. Ὁ Ἄμασις ἔδω-
 κε τὴν ἄδειαν εἰς τὰς Ἑλληνας πραγματευτὰς νὰ
 κτίσωσι ναῦς εἰς τὰς ῥηθέντας τόπους, οἱ ὅποιοι κα-
 τὰ τὰ ἤθη τῆ καιρῆ ἐκείνου καθιερώθησαν, ὡς ἀπο-
 θῆκαι, καὶ ἐλεύθεραι πόλεις τῆς πραγματείας. Οἱ
 Πτολεμαῖοι κατέστησαν τὴν Αἴγυπτον, ὡς κέντρον,
 τῆς πραγματείας, καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὡς λιμέ-
 να τῶν ἀνατολικῶν, καὶ δυτικῶν γεννημάτων. Διὰ
 μέσους τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἤνοιξαν τὸν δρόμον πρὸς
 τὰς Ἰνδίας, εἰς τῶν ὁποίων τὰ ἔσχατα παράλια ἔ-
 κτισαν τὴν πόλιν Βερενίκην. Ἐς τὸν λιμένα ταύτης
 τῆς πόλεως, ὅλα τὰ πλέθη τῆς Ἀραβίας, τῶν
 Ἰνδιῶν, τῆς Περσίας, καὶ τῆς Αἰθιοπίας ἔπρεπε νὰ
 συντρέξωσι, καὶ ἀπ' αὐτῆ νὰ μετακομισθῶσιν εἰς τὴν
 Κάναν, ἔπειτα διὰ τῆ Νεῖλου εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν,

διὰ τὰ μεταδοθῶσιν εἰς τὴν Εὐρώπην, Ἀφρικὴν, καὶ
 μέρος τι τῆς Ἀσίας. Οἱ καιροὶ ἐκεῖνοι τῶν Πτολε-
 μαίων ἀποδεικνύουσι τὴν μεγάλην ὠφέλειαν, τὴν ὁ-
 ποίαν προξενεῖ ἡ πραγματεία εἰς ἐκεῖνας τὰς τόπους,
 ὅσοι ἐπιθυμοῦσι τὸν πολιισμόν των, τὴν αὐξήσιν τῶν
 δυνάμεών των, τὸν πλετισμόν των, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ
 τὴν εὐδαιμονίαν των. Ἡ Ἀἴγυπτος ἤυξησε μεγά-
 λως, καὶ γρήγορα τὰς κατοίκους της, νέαι πόλεις
 ἐκτίσθησαν, αἱ παλαιαὶ ἐμεγαλύνθησαν, καὶ ἐσολί-
 σθησαν μὲ μεγαλοπρεπῆ οἰκοδομήματα, διατηρῆσαι
 πρὸς ἀσφάλειαν τῶ βασιλείς, εἰς μὲν τὴν ξηρὰν
 πολυάριθμα στρατεύματα, εἰς δὲ τὴν ἐρυθρὰν καὶ με-
 σόγειον θάλασσαν μεγάλας στόλας. Μὲ ὅλας ταύτας
 τὰς δαπάνας, καὶ πολλὰς ἄλλας πολυδαπάνους ἐτοι-
 μασίας, ὁ Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος ἄφησεν ἀκόμη
 μετὰ τὸν θάνατόν τε θησαυρὸν 750000: Αἴγυπτια-
 κῶν ταλάντων.

11.

Οἱ Φοίνικες ἔχοντες ἔλλειψιν παντὸς εἴδους πράγ-
 ματος, ἐσοχάσθησαν νὰ κατασῆσωσιν ἑαυτὰς ἀπαραι-
 τήτως ἀναγκαίους εἰς ὅλα τὰ ἔθνη. Ὅθεν ἐξάπλω-
 σαν τὴν πραγματείαν των πέραν τῆς μεσογείας θα-
 λάσσης, διέπλευσαν τὸν Ὠκεανὸν, καὶ ὅλα τὰ με-
 σημβρινὰ παράλια τῆς Ἰσπανίας. Ἡ Σιδὼν ἡ ἀρ-
 χαιοτάτη ἐμπορικὴ πόλις τῆς Φοινίκης εἶναι περιφα-
 νεσάτη, καθότι αὕτη πρώτη ἐπεκόησε τὰ ἰσθμουργεῖα

βαμβακουργεῖα, καὶ μεταλλουργεῖα· εἰς αὐτὴν ἀποδίδουσι πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν ἐφεύρεσιν τῆς ὑάλης.

12.

Ἡ Τύρος ἄλλη πόλις τῆς Φοινίκης ἠύρε τὴν πορφύραν, καὶ τὴν βαφικὴν. Εἰς ὅλας τὰς ἀποικίας, τὰς ὁποίας οἱ Φοίνικες ἀπέστειλαν εἰς διαφόρους τόπους, μετακομίσθησαν καὶ αἱ μεγάλαι ἀρεταὶ τῶν προγόνων αὐτῶν, διότι, ὅπως ὑπῆγαν, ἔφεραν ἐντάμα καὶ τὴν φιλεργίαν.

Οἱ Φοίνικες διώρθωσαν τὴν ναυπηγίαν, καὶ ἐφημίζοντο εἰς ὅλην τὴν ἀρχαιότητα, ὡς πρακτικώτατοι ναῦται (α). Αἱ πόλεις τῶν ἦσαν κτισμέναι ἀπὸ μεγαλοπρεπεῖς οἴκους ἰσομεγέθεις καὶ ἰσοῦψεῖς. Τοῖστοι οἴκοι δὲν ἦσαν μῆτε εἰς τὴν Ρώμην τὸν καιρὸν τῆς Στράβωνος.

Τὴν ἐφεύρεσιν τῆς νομίσματος, καὶ τὴν χρῆσιν αὐτῆς, πρέπει νὰ τὴν ἀποδώσωμεν εἰς τὴν Φοινίκαν.

Οἱ Φοίνικες ὑπερέβησαν μεγάλως ὅλας τὰς συγχρόνους τῶν εἰς τὴν ὑφαντικὴν, τὴν πλεκτικὴν, τὴν τεκτονικὴν, τὴν μεταλλουργικὴν, καὶ εἰς τὴν δεξιότητα τῆς νὰ καθαρίζωσι τὰ μέταλλα διὰ μεγαλοπρέπειαν, καὶ ἀνάπαυσιν, ἔπειτα νὰ τὰ μετατρέπωσιν εἰς διαφόρους ἄλλας μορφάς· ὅθεν καὶ ὁ Ὅμηρος κατὰ τῆτο τὴν ἐξομολογᾷ μεγάλως τεχνίτας.

Ὁ Μόχθος ἐκ τῆς Σιδῶνος κατὰ τὴν κοινὴν γνώ-

(α) Winkelmanns Geschichte der Kunst des Alterthums,

9
μην ἔδωκε τὴν ἰδέαν τῶν ἀτόμων πρὸ τῆς Τρωικῆς πολέμου. Ὁδηγούμενοι οἱ Φοίνικες ἀπὸ τὸν Κάδμον ἦλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπως ἔκτισαν τὴν πρώτην πόλιν, ἡ ὁποία ἐπομένως ὠνομάσθη Θῆβαι, καὶ ἐδίδαξαν τὰς κατοίκους αὐτῆς τὴν τέχνην τῆς γράφειν· ἀνεχώρησαν ἔπειτα εἰς τὴν Κύπρον, εἰς τὰς νήσους τῆς Αἰγαίου πελάγους, καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς, τὰ ὅποια αὐτοὶ ἐπόλισαν, ἀρχίσαντες ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, καὶ φθάσαντες ὡς τὸν Ἡράκλειτον Ἰσθμὸν (α). ἐπειδὴ δὲ οἱ Φοίνικες ἐγνώρισαν τὸ ἤλεκτρον, καὶ μὲν αὐτὸ ἐπραγματεύοντο, διὰ τῆτο ἔφθασαν μὲν τὰ πλοιάτων ἕως εἰς τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς.

13.

Οἱ Καρχηδόνιοι, ἔθνος περιφανὲς καὶ ἐπιχειρηματικὸν τῆς Ἀφρικῆς, μὲν τὸ ἄκρως ἐξαπλωθὲν ἐμπορίωντων, καὶ μὲν τὰς μακρυνὰς των θαλασσοπορείας ἀποδεικνύουσι προφανέστατα τὴν καταγωγὴν των ἀπὸ τῆς Φοίνικας. Ἡ Διδώ, ἣτις ἦτο μία τῶν βασιλίδων τῆς Τύρου, συνωδευμένη ἀπὸ πολλὰς Φοίνικας, ἄραξεν εἰς τὸ ἀρκτικὸν παραθαλάσσιον τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ἐκεῖ ἔκτισε τὴν Καρχηδόνα. Ὁ τόπος ἐκεῖνος, ἐπειδὴ εὐρίσκεται εἰς ἡμέρον, καὶ πάντοτε μέτριον κλίμα, εἶναι πολλὰ ὑγιεινὸς καὶ εὐφορος, καὶ ἐπομένως ἦτο πολλὰ χρήσιμος εἰς τὴν πρᾶγματείαν, ὡς γειτνιάζων μὲν τὴν μεσόγειον θάλασσαν.

(α) Τὸν νῦν λεγόμενον Γιβραλτάρ.

Ἡ Καρχηδῶν, τῆς ὁποίας ἡ κυριότης διήρκεσεν 732 ἔτη, μόνον εἰς τὴν Ἀφρικὴν ἐξέστίασε 300 πόλεις, καὶ ἐν γένει εἶχεν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς χιλίων μιλίων καὶ ἐπέκεινα τόπον· ἐκυρίευσεν τὸ περισσότερον μέρος τῆς Ἰσπανίας, τῆς Σαρδινίας, τῆς Σικελίας, καὶ τῆς Κύπρου, ἔπειτα τὰς Βαλλιερίδας, καὶ ἄλλας μικρὰς νήσους τῆς μεσογείου θαλάσσης. Περὶ τῆς πολιτικῆς τῆς ἐμπορίας τῶν Καρχηδονίων ἔχομεν ἀποδείξεις δύο συμβόλαια μετὰ τῶν Ῥωμαίων· κατὰ τὸ πρῶτον ἔτει 509 πρὸ Χριστοῦ, ἦσαν ὑποχρεοί οἱ Ῥωμαῖοι νὰ μὴ πλέωσι πέραν τῆς καλῆς ἀκρωτηρίας, ἀν' ὅμως ποτὲ τῆς θαλάσσης τρικυμίας, ἤθελε τὸς ρίψει ἐκεῖ, δὲν ἐτόλμων μῆτε νὰ ἐπάρωσι, μῆτε νὰ ἐξαγοράσωσι τὸ παραμικρὸν, παρὰ τὰ, ὅσα ἀπητῆντο πρὸς ἐπισκευὴν τῆς καραβίας, ἢ πρὸς τὰς θυσίας των. Ὅσοι πραγματευταὶ ἤθελαν ἔλθει εἰς τὴν Λυδίαν, ἢ εἰς τὴν Σαρδινίαν δὲν ἐδύναντο νὰ κάμωσι κάμμίαν κατακεκρωμένην ἀγορὰν, εἰ μὴ ἐπὶ παρυσία τινος δέλης τῆς κριτηρίας, καὶ τινος γραμματικῆς.

Κατὰ τὸ δεύτερον συμβόλαιον γενόμενον ἔτει 348 πρὸ Χριστοῦ δὲν ἐτόλμων οἱ Ῥωμαῖοι μῆτε νὰ πειρατεύσωσιν ἀντικρὺ τῆς καλῆς ἀκρωτηρίας, μῆτε νὰ πραγματευθῶσι, μῆτε νὰ συζητήσωσιν ἀποικίαν· ἀν' τυχὸν πλοτόντι ἤθελε βιασθῆ ἀπὸ τρικυμίας νὰ ἀράξη εἰς τὴν Σαρδινίαν, ἢ εἰς τὴν Λιβύαν, ἦτο ὑποχρεωὸν νὰ ἀποπλεύσῃ μετὰ πέντε ἡμέρας.

Ο Ἀριστοτέλης ἀναφέρει πλῆθος τοιούτων συμβολαίων μετὰ τῶν Τυρρηνῶν. Αἱ ὑψηλαὶ ἰδέαι, τὰς ὁποίας συνέλαβον οἱ Καρχηδόνιοι, μᾶς παρακινῶσι πολὺ περισσότερον νὰ πιστεύωμεν, ὅτι διάφοροι θαλασσοπορεῖται πρὸς εὔρεσιν τόπων τῶντι ἔγειναν ἀπ' αὐτῆς κατὰ τὴν κοινὴν γνώμην. Ο Ἰμίλων ἀνηρέυνθη τὸς τόπους τῆς Ἀγγλίας ἀκριθέστερα καὶ ὀρθότερα, ὁ δὲ Ἄνων, ὁ αὐτὸς ἐκεῖνος, ὅσις καὶ ἔγραψε τὸν Περίπλουν, ἔλαβε 30000: Λιβυφοίνικας εἰς τὰ ἐξήκοντά τε καράβια, οἱ ὅποιοι ὅλοι ὁμῶς ἦσαν ὑπήκοοι τῆς Καρχηδόνης, καὶ μετὰ αὐτῆς ἐσύνησεν εἰς τὰ παράλια τῆς Μαρόκ-ἔξ ἀποικίας. Αἱ περιηγήσεις εἰς τὴν Κέρνην, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Σενεγαλίαν, τὸν Γάμβιαν, καὶ εἰς τὰ παράλια τῶν Μαύρων ἔγειναν ἀπλῶς πρὸς εὔρεσιν τόπων, καὶ αὐτὰ τὰ ἐπεχειρίσθη ὁ ῥηθεὶς μὲ ὀλίγα, ἢ μᾶλλον μὲ ἓν μόνον πλοῖον. Αὐτὸ φαίνεται προφανῶς εἰς τὸν Περίπλουν τε, τὸν ὅποιον αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐσύνθεσε, καὶ τὸν καθιέρωσεν ὡς μνημεῖον τῆς εἰς τὸν ἐν Καρχηδόνι ναὸν τῆς Κρόνης εἰσόδου τε.

14.

Ἡ εἰς τούτους ἰδιαιτέρας πολιτείας διαιρεθεῖσα Ἑλὰς εἶχε τὴν καλλίστην τοποθεσίαν πρὸς ναυτιλίαν, καὶ πραγματείαν· ὅθεν οἱ Ἕλληνες ὄντες σχεδὸν διόλου περικυκλωμένοι ἀπὸ τὴν θάλασσαν, καὶ εὐρισκόμενοι εἰς τὸ μέσον πολυαρίθμων καρποφόρων νήσων προικισμένων μὲ εὐρυχώρους λι-

μένας, ἤθελαν πράξει κάλλιπα, ἂν ἐζήτην ἔτι πρωϊ-
αίτερα νὰ ὠφεληθῶσιν ἀπὸ αὐτὰς τὰς φυσικὰς χά-
ριτας· πλὴν μόνον μετὰ τὸν Τρωικὸν πόλεμον ἄρ-
χισαν νὰ καταγίνωνται μὲ περισσοτέραν ἐπιμέλει-
αν εἰς τὴν ναυτικὴν. Ὅλην τὴν ἡρωϊκὴν ἑκατοντα-
ετηρίδα, καὶ ἀκόμη περισσότερον καιρὸν ἦσαν τὰ
πλοιάτων χωρὶς ἐδώλιον (α), καὶ τόσον ἐλλειπῆ
καθ' ὅλην τὴν κατασκευὴν, ὥστε δὲν ἦσαν διόλου ἐπι-
τήδεια εἰς μακρυτέρας θαλασσοπορείας· μήτε ἀκό-
μη τὴν χρῆσιν ἐγνώριζον τῆ σιδήρου· ἐπομένως τὰ
πλοιάτων δὲν εἶχον ἀγκύρας, τῶν ὁποίων τὸ ὄφε-
λος ἐν τὴν χρῆσιν μήτε ἐσυλλογίσθησαν.

ἔχοντες παράδειγμα τῆς Φοίνικας, ἀντὶ νὰ πα-
ρατηρῶσι τὴν μικρὰν Ἀρκτον, ἔκλεξαν τὴν μεγά-
λην Ἀρκτον, διὰ νὰ προσδιορίζωσι κατ' αὐτὴν τὸν
δρόμον τῶν πλοίων τῶν, ἐν ᾧ αὕτη εἶναι ἀσὴρ ἐπιπο-
λὺ ἀπομακρυσμένος ἀπὸ τὸν πόλον, καὶ διὰ τὸ εὐμε-
τάβλητον τῶν θέσεών τε ἀβέβαιος. Ἐν τούτῳ ἐνα-
ρχολέμενοι διπλάσιως περὶ τὴν σπερδὴν τῆς ναυτικῆς,
κατώρθωσαν τόσα, μάλιστα μετὰ τὸν περσικὸν πόλε-
μον, ὥστε ἔγειναν ἄξιοι νὰ ταχθῶσιν εἰς τὸν πρῶτον
βαθμὸν τῶν θαλασσίων δυνάμεων τῆς ἀρχαιότητος.
Ὁ Εὐσέβιος εἰς τὸν κατάλογόν τε, τὸν ὁποῖον ἐδα-
νεῖσθαι ἀπὸ τὸν Ρόδιον Κάσορα, ἀναφέρει κατ' ὄνομα

(α) Κεβέρτα, ἐκ τῆ Ἰταλικῆ (Coperata).

μα τὲς Ἑλληνας, καὶ μεταξύ αὐτῶν τὲς Φωκεῖς, τὲς Ἀθηναίους, τὲς Λακεδαιμονίους, καὶ ἄλλους πολλοὺς, ὅτι συνείχον τὴν κυριότητα ὅλης τῆς μεσογείας θαλάσσης. Διὰ τὴν γνῶσιν πόσον ἦνθει παρ' αὐτοῖς ἡ πραγματεία, ἃς θεωρήσωμεν τὸ παράδειγμα Σόλωνος τῆ νομοθέτου τῶν Ἀθηναίων, τῆ Πλάτωνος, ὅσις, καθὼς ὁ πρῶτος ἐδόθη εἰς τὸ ἐμπόριον, ἀπεδήμησεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅχι δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν, παρὰ διὰ τὴν πωλήσῃ τὸ λάδι τε, ἔπειτα τῆ Θάλης, καὶ ἄλλων πολλῶν· τινὲς μάλιστα πραγματευταὶ ἔκτισαν πόλεις μεγάλας· εἰς ἕξ αὐτῶν εἶναι καὶ ὁ κτήτωρ τῆς Μασσαλίας (α), τὸν ὁποῖον οἱ Γάλλοι ἐδέχθησαν μὲ μεγάλην περιποίησιν εἰς τὸν τόπον τῶν. Αἱ ἀποικίαι τῶν εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν, Ἰταλίαν, καὶ Σικελίαν ἐνηγκαλίσθησαν τὴν πραγματείαν, καὶ ἐσερέωσαν τὰς διὰ τῆς πραγματείας ἐπιμιξίας τῶν, συχνάζοντες καὶ εἰς τὲς Αἰγυπτιακὰς, Γαλλικὰς, καὶ Θρακικὰς λιμένας.

Οἱ περίφημοι ἀγῶνες, εἰς τὲς ὁποῖους ἐσυνάζετο τόσο πολὺ πλῆθος ἐντοπίων, καὶ ξένων, ἐσυστήθησαν ὅχι μόνον διὰ προπαρασκευὴν τῆ πολέμου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν εὐκολύνωσιν διὰ τῆς πραγματείας τὰς ἀμοιβαίας χρείας τῶν. Οἱ Ξενοφῶν καὶ ὁ Πολύβιος ἀναφέρουσι μάλιστα τὰ πολυποικίλα καὶ πλείσια φορτία, τὰ ὁποῖα κατ' αὐτὰς τὰς ἐορτὰς ἐπροσφέροντο

(α) Τώρα δὲ Μαρσιλίας.

δι' ἀγορὰν εἰς τὸς παρεσῶτας. Δὲν ἦτο ἡ Κόρινθος, καθὼς ὁ Θουκιδίδης μᾶς πληροφορεῖ, ἡ γενικὴ ἀποθήκη, καὶ ὁ ἐπισημότερος τόπος τῆ ἐμπορίας; τῆτο δὲ τὸ ἐμποριόντης διήρκεσεν ἐννέα ὀλοκλήρης ἑκατονταετηρίδας.

Οἱ Κορίνθιοι ἦσαν οἱ πρῶτοι, οἱ ὅποιοι κατεσκεύασαν τὰς τριήρεις, καὶ οἱ αὐτοὶ ὡς ἐφευρεταὶ τῶν μέτρων, καὶ Ζυγίων ἐφημίζοντο εἰς ὅλην τὴν ἀρχαιότητα. Οἱ Ἕλληνας ἐπενόησαν τὰς διαφορὰς πολιτείας, ἐσύνησαν εἰς τὸν τόποντων τακτικὴν ἀστυνομίαν, καὶ ἔφερον τὰς τέχας καὶ ἐπισημάς εἰς τοῦτον βαθμὸν τελειότητος, ὥστε μέχρι τῆς σήμερον τὸς μιμῶνται, καὶ τὸς θαυμάζουσι τὰ ἄλλα ἔθνη.

15.

Οἱ Ρωμαῖοι ἐσύνησαν τινὰ ἐταιρείαν ἐμπορικὴν, τὴν ὁποίαν ὠνόμασαν ἐταιρείαν τῶν Ἑρμαϊκῶν (merkurianer), ἐκ τῆ Ἑρμῆ τῆ θεῆ τῆς πραγματείας. αὐτὴ ἴσως ἡ ἐταιρεία δὲν ἔλαβεν ἐκβάσεις καλὰς μετ' ὅλης τῆς κόπης τῆ Δημαράτε πραγματευτῆ τινος Κορινθίου. διότι ὁ διηγεκὲς πόλεμοι ἀνεσκεύασαν τὰ πάντα εὐθὺς εἰς τὴν γέννησίν των.

Ἀληθεῖνὰ ὑπῆρξαν εἰς τὴν Ρώμην κατὰ τὸ 430 ἔτος τῆς κτίσεώς της τινὲς ἀξιωματικοὶ ὀνομαζόμενοι δυάδαρχοι, τῶν ὁποίων τὸ χρέος ἦτο νὰ φροντίζουσι διὰ τὸν καθοπλισμὸν καὶ τὰ ἐφόδια τῶν σόλων, ὁμοίως καὶ ὅλα τῆ ναυτικῆ. ἡ ἀνάγκη ὅμως ἐβίασε τὸς Ρωμαίους, διὰ νὰ ἐλευθερωθῶσι διὰ παν-

τὸς ἀπὸ τίνος ἰσχυρῆ ἀντιζήλῳ, ὁ ὁποῖος ἐζήτει νὰ λάβῃ τὴν ἡγεμονείαν, νὰ ἀγωνισθῶσι μὲ περισσότερον ζῆλον, διὰ νὰ κατορθώσωσιν ἑξοχόντινα ναυτικήν δύναμιν.

Ἐν τούτῳ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐγεννήθησαν διάφοροι χρεῖται μεταξὺ τῶν Ῥωμαίων, οἵτινες ἐπομένως ἐπεχείρισαν μὲ πολὺ περισσοτέραν προθυμίαν τὸ ἐμπόριον τῶν Ἰνδιῶν διὰ τῆς Αἰγύπτου. (α) Εἰς αὐτὴν τὴν εὐκαιρίαν παρετήρησαν κατὰ πρώτην φοράν τὰς ἑτησίους ἀνέμους, οἱ ὅποιοι πνέουσι διηλεκτῶς εἰς τὸν Ὠκεανόν, τὸ μὲν ἡμισυ τῆς χρόνου ἀνωθεν ἐξ Ἀνατολῶν, τὸ δὲ ἄλλο ἡμισυ ἐκ Δυσμῶν. Οὗτοι οἱ ἀνεμοὶ τὰς ὠδήγησαν νὰ παραιτήσωσι τὸν βραδὺν πλῆν τῶν παραλίων, νὰ προσμένωσι τὰς ἐξ ἕριας ἀνέμους τῆς ἀνοίξεως, Μιονσὸν ὀνομαζομένους, ἔπειτα νὰ διαπλέωσι ἀφόβως τὸν Ὠκεανόν· ὅθεν εἰς διάστημα ἐνὸς ἔτους κατώρθωσαν νὰ φθάσωσιν εἰς τὸν Ἀραβικὸν Κόλπον, καὶ νὰ ἐπιστρέψωσιν ἐκεῖθεν, ὅσις τὴν σήμερον καλεῖται Μαλαβαθρικὸν παράλιον. Ὁ Στράβων ἀπαριθμεῖ 120 πλοῖα, τὰ ὅποια κατ' ἔτος ἀπὸ τῆς Ἀραβικῆς Κόλπου ἀπέπλεον εἰς τὰς Ἰνδίας. Αὐτὸς ὁ νέος τρόπος τῆς παραπλέειν τὰς Ἰνδίας διώρθωσε μεγάλως τὴν ναυτικὴν

(α) Robertsons historische Untersuchung über die Kenntnisse der Alten von Indien etc, Berl, 1792.

τῶν Ῥωμαίων. Οἱ διάφοροι παρ' αὐτῶν κυριευθέντες τόποι, ἂν καὶ κατὰ τύχην, ἔγειναν ὅμως εἰς αὐτὰς ἐξαιρετά μέσα, διὰ τῶν ὁποίων ἐδυνήθησαν νὰ προχωρήσωσι βαθύτερα παρὰ ποτὲ εἰς τὰ ἐνδότερα μέρη τῆς Ἰσπανίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Βρετανίας, καὶ αὐτῆς τῆς Γερμανίας ἕως τῶν ὄχθων τῆς Ἀλβέως. εἰς δὲ τὴν Ἀφρικὴν, διὰ νὰ γνωρίσωσι τὰς παρὰ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν κειμένους τόπους, ἔφθασαν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ἕως εἰς τὸν δρόμον τῆς Ἡρακλεῖς πορθμῆ. Πρὸς τέτοις αὐτοὶ ἐπερίγραψαν, καὶ μὲ περισσοτέραν ἀκρίβειαν παρὰ τὰς ἀρχαιοτάτας προγενεζέρας των ἐσημείωσαν τὰς τόπους τῆς Ἀσίας, τὰς ἀνήκοντάς ποτε εἰς τὸ Περσικὸν καὶ Μακεδονικὸν βασίλειον, ὁμοίως καὶ τὰς, ἔσαι εὐρίσκονται κατὰ τὸν Εὐξείνου Πόντον, καὶ Κασπίαν θάλασσαν, μάλιστα μετήρχοντο ἐπικερδές τι ἐμπόριον μὲ αὐτὰς τὰς τόπους, κατὰ τὰς παρατηρήσεις τῆς Γίββωνος.

Διάφοροι προκατασκευαὶ τῶν κατὰ καιρὸς αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης μᾶς δίδωσιν αἰτίαν νὰ γνωρίσωμεν εὐθεὺς ἐκ πρώτης σκέψεως, ὅτι ἀληθῶς οἱ Ῥωμαῖοι ἐφεύρηκαν καὶ ἔκαμαν διάφορα πράγματα πρὸς ἐπίδοσιν τῆς πραγματείας, τῶν ὁποίων αἱ ἐκβάσεις ἦσαν παρὰ πολὺ διαφορετικαί, καθότι τὰ τόσων ἀληθῶν ἐπινοιῶν καὶ ὀρθῶν ἐπικρίσεων μέτρα, τὰ ὅποια σκοπίμως οἱ Ῥωμαῖοι ἔλαβον, ἦσαν ἀνόμοια. Ὅττάβιος ὁ Ἀύγουστος ἔκαμε τὴν Αἴγυπτον Ῥωμαϊκὴν ἐπαρχίαν. πρὸς αὐξήσιν δὲ τῆς καρποφο-

ρίας τέτα τῆ τόπυ ἑκαθάρισέν ὅλες τῆς ὀχετῆς τῆ Νείλῃ, ὑπέταξε τὴν Αἰθιοπίαν, καὶ ἀπέστειλε τῆς σόλες τε εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Οἰκουμένης, ἐμβιβάσας πανταχῶς τῆς Ῥοδῆς νόμους. Ὁ Τιθέριος ἐπροχώρησεν ὡς τὴν Γερμανίαν. Ὁ Καλιγέλας μὲ τὰς ὑπερβολικὰς τε σκληρότητας κατέβλιψε τὸ ἐμπόριον, καὶ ἐκ τῆ ἐναντίας ὁ Δρέσος ἐζήτησε γὰ τὸ ἀναγῆσαι, καὶ δι' αὐτὸ τὸ τέλος ἠνώσε τὸν Ῥῆνον μετὰ τὸν Ἰσάλλαν (α) διὰ μέσθ τινος ὀχετῆ. Τὸ αὐτὸ ἔκαμε καὶ ὁ Κλαύδιος ἐνώσας τὸν Ῥῆνον μετὰ τῆ Μώσα. Εἰς τὰς ἡμέρας τῆ Νέρωνος ἔμελλε γὰ ἐξὶ πληρωθῆ ἡ ἐνωσις τῆ Ῥῆνῃ μετὰ τῆ Μώσα διὰ γὰ γίνῃ τοιαύτη κοινωμία μετὰ τῆ Ὠκεανῆ, καὶ τῆς Μεσογείης θαλάσσης. Καὶ εἰς τῆ αὐτοκράτορος Σεβήρης τὰς ἡμέρας ἔλαβον οἱ πραγματευταὶ μεγάλην ἐλευθερίαν· τῆς διήρσεν εἰς διαφόρους ἐταρρείας, τῆς ἔδωκε προεσῶτας καὶ κριτὰς, καὶ ἐσμεκρυνε τῆς φόρος τῶν. Τέλος ἀνεκτίσθη τὸ Βυζάντιον ὑπὸ τῆ Κωνσταντῆς, καὶ ὠνομάσθη Κωνσταντινούπολις. Μετὰ τὸς πόνους, μετὰ τὸς φρονίμους διατάξεις, καὶ τὸς σοφῆς νόμους, διὰ τῶν ὀμοίων τὸ Ῥωμαϊκὸν βασίλειον ἠύξανεν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν, καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν ἀκμὴν τε, ἠκολέθησεν εἰς τὴν πέμπτην ἑκατονταετηρίδα ἡ πλημμύρα τῶν βαρβάρων ἐθνῶν.

(α) Issel.